

Identification and Analysis of the Most Important Economic and Social Impacts of the COVID-19 Pandemic on Tourism Sample Areas, Case Study: Sarab Ravansar, Kermanshah Province

Davood Jamini¹, Ali Shamsaldini², Alireza Jamshidi³, Mohammadreza Ghaeedi⁴

1. Department of Geomorphology, Faculty of Natural Resources, University of Kurdistan, Sanandaj, Iran

Email: d.jamini@uok.ac.ir

2. Department of Geography, Shiraz Branch, Islamic Azad University, Shiraz, Iran

Email: a_shamsoddini@miau.ac.ir

3. (Corresponding Author) Department of Geography, Faculty of Literature and Human Sciences, Urmia University, Urmia, Iran

Email: al.jamshidi@urmia.ac.ir

4. Department of Political Science, Shiraz Branch, Islamic Azad University, Shiraz, Iran

Email: ghaedi1352@gmail.com

Article Info

Article type:
Research Article

Article History:

Received:
30 September 2022

Received in revised form:
1 December 2022

Accepted:
17 December 2022

Keywords:

Urban Tourism,
COVID-19,
Economic Factors,
Social Factors,
Psychedelic Mirage.

ABSTRACT

The tourism industry was one of the sectors directly affected by this pandemic. As a result, the people working in this industry suffered economic and social damage. The purpose of the present study, which is descriptive and analytical, is to identify and analyze the most important socio-economic effects of the COVID-19 pandemic on tourism activists in the sample tourism area of Sarab Ravansar, located in Kermanshah province. The statistical population of this research includes all households in Ravansar city that engage in service-economic activities in the area of Sarab Ravansar. It was used in this study to obtain a suitable sample for the study from the available simple random sampling method and to determine the number of samples using Cochran's modified formula ($n = 161$). The tool used in this research consists of a researcher-made questionnaire, whose validity was formally verified using experts' opinions. The reliability of the tool was also confirmed using Cronbach's alpha. Data analysis was done through correlation analysis and pattern finding of structural equations using SPSS and Smart PLS software. Structural equation modeling showed that the anxiety variable caused by COVID-19 significantly affected the studied variables, so it had a significant effect on the economic variables (with an influence coefficient of 0.383) and social variables (with an influence coefficient of 0.509). Also, the variable of economic factors affected by the coronavirus significantly affects social factors with an impact factor of 0.137.

Cite this article: Jamini, D., Shamsaldini, A., Jamshidi, A., & Ghaeedi, M. (2024). Identification and Analysis of the Most Important Economic and Social Impacts of the COVID-19 Pandemic on Tourism Sample Areas, Case Study: Sarab Ravansar, Kermanshah Province. *Human Geography Research Quarterly*, 56 (1), 79-95.
<http://doi.org/10.22059/JHGR.2022.349216.1008545>

Extended Abstract

Introduction

The COVID-19 pandemic, the outbreak of which is attributed to Wuhan, China, has had severe effects worldwide on all industries, including the tourism industry. Sample tourism areas are one of the most important spaces that attract tourists and travelers in our country; they are established and managed by the non-governmental sector to provide services to tourists. The administrations of 50 exemplary tourism regions, Kermanshah province, as one of the potential provinces, are active in attracting tourists and providing services to them. It is one of the typical tourist areas of Kermanshah province, Sarab Ravansar, situated on Mount Shaho's slopes due to its beautiful landscape. Also, being near the main communication axis between cities and a short distance from the border bazaar, this city welcomes many tourists and travelers throughout the year. During the period of the epidemic, the significant effects of COVID-19 have been accepted by the activists located in the area of this tourist attraction, like other tourist spots. Examining it can, while clarifying the dimensions of the impact of the pandemic on tourism activists, provide the necessary background and platform for future planning in the face of similar crises. Therefore, the main question of the current research is:

-What are the most important socio-economic effects of COVID-19 on the active beneficiaries in the sample tourism area of Sarab Ravansar?

Methodology

In terms of approach, the current research is a quantitative study based on the objective of applied type, and in terms of nature, it is a part of descriptive-analytical studies. In this research, a library method has been used in theoretical foundations, and a survey method has been used to collect information related to the studied society. The statistical population of this research includes all households in Ravansar city that engage in service-economic activities in the area of Sarab Ravansar. In this study, to obtain a suitable sample and fit the study's objectives, the available simple random sampling

method was used to determine the number of samples of the Cochran relationship. The tool for collecting information in this research is a questionnaire that is taken from the studies of Rabiei and Tak Roostai (2020), Afzali and Zare Mehrjardi (2020), Askari Sawadjani et al. 2021, Pazukinejad et al. (2021) and in three parts, it includes questions about the personal and social characteristics of the respondents, including age, gender, education, occupation, etc. The second part includes items in the field of anxiety caused by COVID-19. The third part included items on economic effects, and the fourth part also included the social effects of COVID-19 on tourism in the studied area. Related software such as SPSS and Smart PLS have been used in this study for data analysis.

Results and discussion

Based on the results of the t statistic related to the studied indicators, it was observed that the extracted t coefficient was positive and significant for the indicators of concern about financial issues ($t = 5.83$), concern about closure, or disruption of activity. Related things ($t = 5.35$), stress caused by thinking about COVID-19 ($t = 7.9$), and fear of being infected with COVID-19 ($t = 3.48$). This situation shows that the average of the mentioned indicators among the studied people is greater than the theoretical average (3). Also, the positivity of the two upper and lower limits related to the total index indicates the significance of the difference between the mean of the variable in question and the theoretical mean. On the other hand, based on the obtained results, considering that for the index of concern about the transmission of the virus to others ($t = -3.32$), the t coefficient was negative and significant; therefore, it can be said that the theoretical mean (3) of this index has been larger. In other words, as it was said in the first part, the studied people were not worried about the transmission of the virus by themselves to others. Based on the results obtained from the structural equation model, the variable of anxiety caused by COVID-19 has a significant effect on the variables in question, so it has a significant effect on the economic (with an influence coefficient of

0.383) and social factors (with an influence coefficient of 0.509). Also, the variable of economic factors affected by the coronavirus has significantly affected social factors with a coefficient of 0.137.

Conclusion

The social factors examined in this study include the three indicators of business, education, and family domains. It showed that the initial results of the investigation of indicators related to social factors affected by COVID-19 were positive and significant, the t coefficient extracted for the indicators of the family domain ($t = 4.96$), the education domain ($t = 3.06$), and the business domain and work ($t = 4.01$). Based on this, it can be said that from the point of view of the studied people, COVID-19 affected social indicators, which was confirmed based on the structural model so that the results of the model showed that the anxiety of COVID-19 (the effect of COVID-19) had a significant effect on social factors (with an influence coefficient of 0.509). Although the effect of COVID-19 on social spheres such as economic issues is not clear and direct, and even in some studies it is mentioned that these effects are not well known, the effects of COVID-19, including the implementation of quarantine, distancing Social issues, and even anxiety from COVID-19 have caused the closure or partial closure of many jobs and businesses in the studied area, which has affected family and educational relationships and even social interactions due to their jobs. The result obtained in the field of social effects caused by the COVID-19 pandemic is consistent with the results of Imani Jajermi's study (2019), Abbas et al. (2021), Suliko et al. (2021), Sah et al. (2020).

Funding

There is no funding support.

Authors' Contribution

Authors contributed equally to the conceptualization and writing of the article. All of the authors approved the content of the manuscript and agreed on all aspects of the work declaration of competing interest

none.

Conflict of Interest

Authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

We are grateful to all the scientific consultants of this paper.

شناسایی و تحلیل مهم‌ترین تأثیرات اقتصادی - اجتماعی پاندمی کووید-۱۹ بر مناطق نمونه گردشگری مطالعه موردی: سراب روانسر، استان کرمانشاه

داود جمینی^۱، علی شمس‌الدینی^۲، علی‌رضا جمشیدی^۳، محمدرضا قانیدی^۴

۱- گروه ژئومورفولوژی، دانشکده منابع طبیعی، دانشگاه کردستان، سنندج، ایران رایانامه: d.jamini@uok.ac.ir

۲- گروه جغرافیا، واحد شیراز، دانشگاه آزاد اسلامی، شیراز، ایران. رایانامه: a_shamsoddini@miau.ac.ir

۳- نویسنده مسئول، گروه جغرافیا، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران. رایانامه: al.jamshidi@urmia.ac.ir

۴- گروه علوم سیاسی، واحد شیراز، دانشگاه آزاد اسلامی، شیراز، ایران. رایانامه: ghaedi1352@gmail.com

اطلاعات مقاله

چکیده

نوع مقاله:

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت:

۱۴۰۱/۰۷/۰۸

تاریخ بازنگری:

۱۴۰۱/۰۹/۱۰

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۱/۰۹/۲۶

واژگان کلیدی:

گردشگری شهری،

کووید-۱۹،

عوامل اقتصادی،

عوامل اجتماعی،

سراب روانسر.

صنعت گردشگری، از جمله بخش‌هایی بود که به‌صورت مستقیم تحت تأثیر پاندمی کرونا قرار گرفت و به‌تبع آن، افرادی که در این صنعت مشغول به فعالیت بودند، به لحاظ اقتصادی و اجتماعی آسیب‌های متعددی بر آن‌ها تحمیل شد. هدف از مطالعه حاضر که از نوع توصیفی تحلیلی است، شناسایی و تحلیل مهم‌ترین آثار اقتصادی - اجتماعی پاندمی کووید-۱۹ بر فعالان عرصه گردشگری منطقه نمونه گردشگری سراب روانسر واقع در استان کرمانشاه می‌باشد. جامعه آماری این پژوهش را کلیه خانوارهای موجود در شهر روانسر که در محدوده سراب روانسر به فعالیت‌های خدماتی - اقتصادی می‌پردازند، در برمی‌گیرد. در این مطالعه جهت دستیابی به نمونه‌ای مطلوب و متناسب با اهداف مطالعه از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده در دسترس و جهت تعیین تعداد نمونه فرمول اصلاح‌شده کوکران بهره گرفته شد ($n = 161$). ابزار مورد استفاده در این پژوهش شامل پرسشنامه محقق ساخته‌ای است که روایی آن به‌صورت صوری و با استفاده از نظرات کارشناسان مورد تأیید قرار گرفت. پایایی ابزار نیز با استفاده آلفای کرونباخ تأیید شد. تحلیل داده‌ها از طریق تحلیل همبستگی و الگویابی معادلات ساختاری و با استفاده از نرم‌افزارهای SPSS و Smart PLS انجام شده است. مدل‌سازی معادلات ساختاری نشان داد، متغیر اضطراب ناشی از کرونا بر متغیرهای مورد بررسی تأثیر معنی‌داری داشته به‌طوری‌که بر متغیرهای اقتصادی (با ضریب تأثیر ۰/۳۸۳) و اجتماعی (با ضریب تأثیر ۰/۵۰۹) دارای تأثیر معنی‌داری بوده است. همچنین، متغیر عوامل اقتصادی تأثیر گرفته از ویروس کرونا نیز با ضریب تأثیر ۰/۱۳۷ به‌صورت معنی‌داری بر عوامل اجتماعی اثرگذار است.

استاد: جمینی، داود؛ شمس‌الدینی، علی؛ جمشیدی، علی‌رضا و قانیدی، محمدرضا. (۱۴۰۳). شناسایی و تحلیل مهم‌ترین تأثیرات اقتصادی - اجتماعی پاندمی کووید-۱۹ بر مناطق نمونه گردشگری مطالعه موردی: سراب روانسر، استان کرمانشاه. فصلنامه پژوهش‌های جغرافیای انسانی، ۵۶ (۱)، ۹۵-۷۹.

<http://doi.org/10.22059/JHGR.2022.349216.1008545>

مقدمه

بیماری همه‌گیر کووید-۱۹، که شیوع آن به ووهان چین مربوط می‌شود، در سراسر جهان بر همه صناعت‌ها، از جمله صنعت گردشگری اثرات شدیدی را برای جای گذاشته است (Jagdale & Ganatra, 2021: 41). بر اساس آمارهای رسمی، در سه ماه اول سال ۲۰۱۹، ویروس کووید بیش از ۷۵۰۰۰۰ نفر را در ۱۷۲ کشور مبتلا کرد و باعث مرگ بیش از ۳۶۰۰۰ نفر شد که باعث شد سازمان بهداشت جهانی همه‌گیری را اعلام کند. در تلاش برای مهار گسترش سریع شیوع کووید-۱۹ و جلوگیری از فروپاشی سیستم‌های بهداشتی، دولت‌های ملی اقداماتی مانند تعطیلی مدارس، محدودیت‌های سفر و قرنطینه را اتخاذ کردند. صنعت گردشگری یکی از آسیب‌پذیرترین صناعت‌ها از همه‌گیری بود. شیوع کووید-۱۹ بدترین بحرانی را که گردشگری بین‌المللی بعد از دهه ۱۹۵۰ با آن مواجه بوده است، ایجاد کرده است (Golets et al, 2021: 1) و تأثیرات چشمگیری بر گردشگری جهانی گذاشته است (Duro et al, 2022: 1) و باعث کاهش عمده فعالیت گردشگری در سراسر جهان شده است (Mulder, 2020: 15). گزارش اخیر سازمان بهداشت جهانی ملل متحد، کاهش شدید ۲۲ درصدی گردشگری بین‌المللی را در سه‌ماهه اول سال ۲۰۲۰ را گزارش کرد و پیش‌بینی کرد که ۶۰ تا ۸۰ درصد از گردشگران در سال ۲۰۲۰ کاهش یابند (Sobaih et al, 2021: 1). همچنین در نیمه اول سال ۲۰۲۰، ورود گردشگران بین‌المللی در مقایسه با مدت مشابه سال ۲۰۱۹، ۶۵ درصد کاهش یافت. این تأثیر قبلاً به زیان ۴۶۰ میلیارد دلاری درآمد صادراتی ناشی از گردشگری بین‌المللی تبدیل شده است که حدود پنج برابر زیان مالی بحران اقتصادی جهانی ۲۰۰۹ است. علاوه بر این، بین ۱۰۰ تا ۱۲۰ میلیون شغل مستقیم گردشگری را در معرض خطر قرار داده است. بر اساس سناریوهای سازمان بهداشت جهانی ملل متحد، بازگشت به سطوح ورود گردشگران در سال ۲۰۱۹ بین دو تا چهار سال طول خواهد کشید (Golets et al, 2021: 1). همچنین همه‌گیری کووید-۱۹ جدای از تأثیر قابل توجه بر توانایی بخش گردشگری برای عملکرد عادی، منجر به از دست دادن مشاغل در بخش گردشگری (ریاحی و همکاران، ۱۴۰۱: ۱)، کاهش درآمد کسب‌وکارها در صنعت گردشگری و مهمان‌نوازی و همچنین از دست دادن درآمد مالیاتی برای دولت‌ها شده است (Soliku et al., 2021: 2). در مجموع اثر این بیماری زنجیره‌وار و پیچیده است که می‌توان آن را به اثر گلوله برفی تشبیه کرده‌اند. این بیماری با از بین بردن حلقه‌های زنجیره شغل و معیشت انسان‌ها، اثرات منفی قابل توجهی را بر صنعت گردشگری به همراه داشته است (Ghann, 2021: 1). علاوه بر آثار مخرب اقتصادی، کووید-۱۹ با اثرات منفی اجتماعی نیز دامن زده است. به این صورت که با تأثیر منفی بر رفتارهای گردشگران و رفاه روانی آن‌ها باعث افزایش استرس ابتلای گردشگران به بیماری می‌شود و در نتیجه بسیاری از گردشگران ممکن است از رفتن به سفر منصرف شوند. دادن انگ اجتماعی^۲، برچسب‌گذاری^۳ تبعیض و برخورد غیرعادی با آن‌ها، افزایش خشونت خانگی، افزایش استرس، افزایش هزینه نگهداری از بیماران و ... از پیامدهای کرونا بوده است. زیرا مردم آن‌ها را ناقل بیماری‌های عفونی و همه‌گیری می‌دانند. این موارد می‌تواند منجر به شکل‌گیری رفتارهای منفی اجتماع شوند (Abbas et al., 2021: 8-9).

از مهم‌ترین فضاهای جاذب گردشگران و مسافران در کشورمان، مناطق نمونه گردشگری هستند که به‌منظور ارائه خدمات به گردشگران توسط بخش غیردولتی تأسیس و اداره می‌شوند (مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۳). استان کرمانشاه به‌عنوان یکی از استان‌های مستعد، دارای ۵۰ منطقه نمونه گردشگری است که هر یک در جذب گردشگر و ارائه خدمات به آن‌ها، فعالیت دارند. سراب روانسر یکی از مناطق نمونه گردشگری استان کرمانشاه است که به‌واسطه چشم‌انداز

1COVID-19

2Social Stigma

3labeled

زیبا، قرار گرفتن در دامنه کوه شاهو (اداره کل میراث فرهنگی گردشگری و صنایع‌دستی استان کرمانشاه، ۱۴۰۰: ۱) و همچنین قرار گرفتن در مجاورت محور اصلی ارتباطی بین‌شهری و فاصله اندک با بازارچه مرزی این شهر، پذیرای گردشگران و مسافران زیادی در طول سال است. در طول دوره بیماری همه‌گیر، فعالان واقع در محدوده این جاذبه گردشگری، همانند سایر نقاط گردشگری، تأثیرات قابل توجهی را کووید-۱۹ پذیرفته‌اند که بررسی آن می‌تواند ضمن روشن ساختن ابعاد اثرگذاری بیماری همه‌گیر بر فعالان عرصه گردشگری، زمینه و بستر لازم را برای برنامه‌ریزی‌های آتی در خصوص مواجهه با بحران‌های مشابه فراهم نماید. از این‌رو سؤال اصلی پژوهش حاضر عبارت است از: مهم‌ترین اثرات اقتصادی - اجتماعی کووید-۱۹ بر ذینفعان فعال در منطقه نمونه گردشگری سراب روانسر کدام‌اند؟

در ارتباط با موضوع مورد مطالعه، پژوهش‌های متعددی به‌ویژه در خارج از کشور انجام گرفته است که در ادامه به نتایج چند مطالعه اشاره شده است.

موحد و کرمانیان (۱۳۹۹) در مطالعه‌ای با هدف تحلیل تأثیر بحران ویروس کووید ۱۹ بر صنعت گردشگری نشان دادند بحران کووید ۱۹ مهم‌ترین و ویرانگرترین چالش جهانی بعد از جنگ جهانی دوم در حوزه سلامت است. نتایج مطالعه عسگری سوادجانی و همکاران (۱۴۰۰) با هدف تحلیل تأثیر پاندمی کووید ۱۹ بر تخریب خلاق گردشگری از دیدگاه ساکنان بافت تاریخی شهر یزد نشان داد اضطراب ناشی از پاندمی کرونا بر تخریب خلاق در بافت تاریخی شهر مؤثر بوده است. سیجانیوندی و همکاران (۱۴۰۰) در مطالعه‌ای با هدف بررسی تأثیر بحران ویروس کرونا بر صنعت گردشگری و هتلداری نشان دادند که شیوع ویروس کرونا باعث تعطیلی چرخه صنعت و کسب‌وکارها، کاهش شدید جریان نقدینگی و تعداد فعالان عرصه گردشگری شده است. یافته‌های مطالعه مسائلی و همکاران (۱۴۰۰) با هدف بررسی اثرات همه‌گیری کرونا بر اشتغال نیروی کار در صنایع مرتبط با گردشگری ایران نشان داد کرونا به‌صورت مستقیم و غیرمستقیم با افزایش نرخ بیکاری و کاهش تعداد شاغلین اثرات منفی قابل توجهی بر گردشگری داشته است. همچنین نتایج نشان داد فعالیت در بخش‌های خدمات عمده‌فروشی و خرده‌فروشی، خدمات پشتیبانی و کمکی حمل‌ونقل، حمل‌ونقل جاده‌ای مسافر و خدمات محل‌های صرف غذا و نوشیدنی و اقامتگاه‌های عمومی به دلیل ارتباط تنگاتنگ با سایر صنایع، بیشترین آسیب غیرمستقیم را داشته‌اند.

نتایج مطالعه ساه^۱ و همکاران (۲۰۲۰) با هدف بررسی تأثیر کووید-۱۹ بر گردشگری در نپال نشان داد افزایش سطح مرگ‌ومیرها، بیکاری گسترده، از دست دادن درآمد و تهدید معیشت، کاهش سطح ایمنی و سلامتی، فشار مضاعف بر سیستم‌های و مراکز بهداشتی، قرنطینه شدن و ...، از پیامدهای کووید ۱۹ بر فعالان عرصه گردشگری هستند. نتایج پژوهش مولدر^۲ (۲۰۲۰) با هدف بررسی تأثیر همه‌گیری کووید-۱۹ بر بخش گردشگری در آمریکای لاتین و کارائیب نشان می‌دهد موجب خسارت‌های متعددی به‌ویژه در زمینه افزایش مرگ‌ومیرها، کاهش عمده فعالیت گردشگری، افت سطح اقتصاد و اشتغال شده است. سولیکو^۳ و همکاران (۲۰۲۱) در مطالعه‌ای با هدف بررسی اثرات اجتماعی - اقتصادی و اکولوژیکی کرونا بر گردشگری در منطقه ساوانا در کشور غنا در دوره همه‌گیری کووید-۱۹ نشان دادند که عمده‌ترین تأثیر اجتماعی - اقتصادی این همه‌گیری، از دست دادن معیشت، به دلیل ارتباط نزدیکی که بیشتر منابع معیشتی با اکوتوریسم داشتند، بوده است. دراکا^۴ و همکاران (۲۰۲۱) در پژوهشی در خصوص اثر کووید ۱۹ بر گردشگری در کشور رومانی نشان دادند پیامدهای بیماری همه‌گیر در رومانی برای گردشگری مقصد ویرانگر است و کاهش حدود ۶ میلیون نفری گردشگران به این کشور

1Sah

2Mulder

3Soliku

4Drăcea

را به همراه داشته است. نتایج پژوهش عباس^۱ و همکاران (۲۰۲۱) در خصوص تأثیر کووید-۱۹ بر گردشگری نشان داد گردشگری پیامدهای منفی اجتماعی و اقتصادی متعددی مانند از دست دادن دارایی‌ها، رکود اقتصادی مداوم و افزایش هزینه، کاهش اشتغال و ... را به همراه داشته است. با این وجود گردشگری ظرفیت‌های متعددی برای ایجاد تحول و بهبود پایدار را دارد. نتایج پژوهش قان^۲ (۲۰۲۱) در خصوص تأثیر کووید-۱۹ بر گردشگری در کشور غنا نشان داد ظهور این بیماری به دلیل بسته شدن مرزهای ملی و اعمال قرنطینه بخش گردشگری را تا حد زیادی تحت تأثیر قرار داده است و کشور غنا در معرض خطر زیادی از دست دادن تعداد زیادی از بازدیدکنندگان بین‌المللی است. سیماراننگکر^۳ و همکاران (۲۰۲۱) در مطالعه‌ای تأثیر همه‌گیری کووید-۱۹ بر گردشگری دریایی جزیره دراوان در کشور اندوزی را بررسی کرده‌اند. نتایج این مطالعه نشان داد کووید-۱۹ با کاهش تعداد گردشگران، باعث تغییر در عادات، الگوهای بازدید و تعداد بازدید گردشگران شده است و در مجموع کاهش ورود گردشگران باعث کاهش درآمد در بخش گردشگری به‌ویژه درآمد فعالان گردشگری شده است.

مبانی نظری

پیامدهای اجتماعی ناشی از پاندمی کووید ۱۹

در دوره شیوه ویروس کوید ۱۹، اعمال سیاست‌هایی نظیر فاصله‌گذاری اجتماعی و تعطیلی مراکز عمومی و تعامل افراد مانند بوستان‌ها، مدارس، مکان‌های گردشگری، دانشگاه‌ها، باشگاه‌ها و مانند آن‌ها، پیامدهای اجتماعی خاصی را به دنبال داشته است که تأثیر آن بر گروه‌های اجتماعی- اقتصادی متفاوت بوده است. برای نمونه بسیاری از کسب‌وکارهای وابسته به رونق زندگی اجتماعی مانند غذا فروشی‌ها و مکان‌های اسکان موقت در کوتاه‌مدت کساد شده و چه‌بسا با تداوم بحران، ورشکست شوند. همچنین تعطیلی مدارس و دانشگاه‌ها موجب جدا شدن میلیون‌ها کودک، نوجوان و جوان از فعالیت‌های آموزشی و اجتماعی برای مدتی طولانی خواهد بود که بعدها ممکن است جبران آن به‌آسانی ممکن نباشد (ایمانی جاجرمی، ۱۳۹۹:۹۰؛ فرزانه سادات زارنجی و همکاران، ۱۴۰۰: ۱۶۶). همه‌گیری بیماری کرونا و اجرای قرنطینه، اثرات مختلفی بر افراد جامعه گذاشته است. این شکل از همه‌گیری یک بیماری، در واقع یک رخداد بزرگ اجتماعی است که نه تنها در سطح یک منطقه، که در سطح کشور و حتی کل دنیا مطرح شده و لازم است تا آثار اجتماعی و اقتصادی آن نیز مورد توجه قرار گیرد (علیزاده‌فرد و صفاری‌نیا، ۱۳۹۸: ۱۳۲).

بحران‌های گردشگری

بحران‌های مرتبط با سلامت در بخش گردشگری پدیده جدیدی نیست، زیرا با وجود پیشرفت‌های پزشکی، تهدیدهای مربوط به این بخش از اوایل دهه ۱۹۰۰ در حال افزایش بوده است (Soliku et al., 2021: 2). گردشگری در جهان تحت تأثیر بسیاری از رویدادهای مخرب، مانند حملات تروریستی ۱۱ سپتامبر، شیوع بیماری‌های همه‌گیر مانند سارس، ابولا و ... قرار گرفته است (Jagdale & Ganatra, 2021: 41). اما، همه‌گیری کووید-۱۹، بزرگ‌ترین چالش جهانی بعد از جنگ جهانی دوم در سرتاسر جهان است (Panthhe & Kokate, 2021: 108). کارشناسان بهداشت برای اولین بار این ویروس را در اواخر دسامبر ۲۰۱۹ در ووهان چین شناسایی کردند. سازمان بهداشت جهانی شیوع کووید-۱۹ را یک وضعیت

1. Abbas

2Ghann

3. Simarankir

اضطراری بهداشت عمومی و نگرانی بین‌المللی در ژانویه و یک بیماری همه‌گیر جهانی در مارس ۲۰۲۰ اعلام کرد. در ۱۵ مارس ۲۰۲۱، این بیماری همه‌گیر بیش از ۱۱۹ میلیون نفر را مبتلا کرده است که از این تعداد بیش از ۲/۶۶ میلیون نفر به دلیل بیماری عفونی کشنده جان خود را از دست داده‌اند (Abbas et al., 2021: 2).

بررسی ادبیات مرتبط با موضوع مورد مطالعه نشان می‌دهد که اقتصادهای جهان (کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه)، تا حد زیادی تحت تأثیر شیوع کووید-۱۹ قرار گرفته‌اند. به‌عنوان مثال در کشور ترکیه کووید-۱۹ عدم اطمینان زیادی را ایجاد کرد و سرمایه‌گذاری‌ها را به میزان قابل‌توجهی کاهش داد. در اثر این همه‌گیری آفریقای جنوبی در آستانه افتادن در دام بدهی است، زیرا این بیماری (کووید-۱۹) هزینه‌های مالی عمومی در این کشور را به شدت افزایش داده است. با افزایش مستمر تعداد کشته‌ها، بازار سهام به‌ویژه در بریتانیا، روسیه، هند و چین واکنش نامطلوبی نشان داد و در نتیجه یک وضعیت فروپاشی جهانی را ایجاد کرد. همچنین درآمد سرانه کشورها را به شدت کاهش داد، و بسیاری از مناطق را به سمت رشد اقتصادی منفی سوق داد. همچنین شاخص‌های کلان اقتصادی مانند تولید ناخالص داخلی، سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی، اشتغال، سیستم مراقبت‌های بهداشتی جهان نیز به دلیل عدم قطعیت‌های ناشی از قرنطینه‌های اجباری به‌منظور محافظت از تحت تأثیر قرار گرفتن کووید-۱۹ در وضعیت تیره‌ای قرار گرفتند. در مجموع همه‌گیری اقتصاد جهانی را به حالت تعلیق درآورده بود، همه بخش‌های اصلی به دلیل قرنطینه، دل‌پاره‌ها، عدم قطعیت‌ها و تردیدها تحت تأثیر نامطلوب قرار گرفته‌اند (Al-Mughairi et al., 2021: 2). امروزه همه‌گیری کووید-۱۹ بر بخش‌های مختلف زندگی تأثیر گذاشته است، بخش گردشگری نیز از این قاعده مستثنی نیست (Simarangkir et al., 2021: 1). بیماری کرونا موجب کاهش سطح درآمد و فعالیت گردشگران و به تبع آن افرادی که حتی افرادی که با مشاغل گردشگری در ارتباط نبوده‌اند، شده است (Pashkus et al., 2021: 2). در مجموع از میان تمام بخش‌های اقتصادی، صنعت گردشگری به دلیل بحران کووید-۱۹ در سراسر جهان با حداکثر فشار مواجه است (Al-Mughairi et al., 2021: 2). اثرات بیماری همه‌گیر کووید-۱۹ صرفاً اقتصادی نبوده و با ایجاد ترس و عدم اطمینان شدید، به شدت بر سلامت عمومی و جنبه‌های اجتماعی تأثیر گذاشته است (Koçak et al., 2022: 9).

مروری مبانی نظری و سوابق پژوهش نشان می‌دهد بیماری کووید-۱۹ اثرات مخربی را بر تمامی فعالیت‌های اجتماعات بشری وارد نموده است که در این میان صنعت گردشگری از تأثیرپذیرترین بخش‌ها بوده است. این بیماری اثرات اقتصادی و اجتماعی متعددی را بر گردشگران و فعالان عرصه گردشگری وارد نموده است. با این وجود تحقیقات در خصوص اثرات اقتصادی و اجتماعی کووید-۱۹ بر بخش گردشگری در کشورمان، تا حد زیادی محدود است. همچنین در خصوص اثرات اقتصادی و اجتماعی کووید-۱۹ بر مناطق نمونه گردشگری کشور، مطالعه‌ای صورت نگرفته است. از این رو پژوهش حاضر از این نظر دارای نوآوری می‌باشد و می‌تواند خلأ مطالعاتی در این زمینه را پوشش دهد.

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نظر رویکرد، مطالعه کمی بوده که بر اساس هدف از نوع کاربردی و به لحاظ ماهیت جزء مطالعات توصیفی - تحلیلی می‌باشد. در این پژوهش در زمینه مبانی نظری، از روش کتابخانه‌ای و به‌منظور جمع‌آوری اطلاعات مرتبط با جامعه مورد مطالعه از روش پیمایشی استفاده شده است. جامعه آماری این پژوهش کلیه خانوارهای موجود در شهر روانسر که در محدوده سراب روانسر به فعالیت‌های خدماتی - اقتصادی می‌پردازند، را شامل می‌شود. در این مطالعه جهت دستیابی به نمونه‌ای مطلوب و متناسب با اهداف مطالعه از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده در دسترس و جهت تعیین تعداد

نمونه رابطه کوکران بهره گرفته شد. لازم به توضیح است، با توجه به مشخص نبودن حجم دقیق جامعه آماری، از فرمول اصلاح شده کوکران که در ادامه نشان داده شده است، استفاده شد.

$$n = \frac{t^2 \times S^2}{d^2} = \frac{1.96^2 \times 0.32^2}{0.05^2} = 161$$

برای تعیین نمونه، پیش مطالعه انجام شد که در آن ۲۵ پرسشنامه اولیه تکمیل شد. نتایج اطلاعات اولیه استخراج شده نشان داد که واریانس برابر با ۰/۳۲ می‌باشد. لذا، بر اساس فرمول مذکور، حجم نمونه با سطح خطای ۵ درصد ۱۶۱ نفر تعیین شد.

ابزار گردآوری اطلاعات در تحقیق حاضر، پرسشنامه‌ای است که برگرفته از مطالعات ربیعی و تک روستای (۱۴۰۰)، افضلی و زارع مهرجردی (۱۴۰۰)، عسکری سوادجانی و همکاران (۱۴۰۰)، ایمانی جاجرمی (۱۳۹۹) و جوان امانی و اکبری (۱۴۰۰)، پازوکی نژاد و همکاران (۱۴۰۰) بوده و در سه بخش شامل پرسش‌هایی در مورد ویژگی‌های فردی و اجتماعی پاسخگویان شامل سن، جنسیت، تحصیلات، شغل، و ... بخش دوم آن شامل گویه‌هایی در زمینه اضطراب ناشی از کرونا، بخش سوم شامل گویه‌هایی در زمینه آثار اقتصادی و بخش چهارم نیز در زمینه آثار اجتماعی (جدول ۱) کرونا بر گردشگری منطقه مورد مطالعه بود.

به صورت کلی بر اساس آنچه گفته شد، در پژوهش حاضر برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از دو روش آمار توصیفی (فراوانی، درصد فراوانی، میانگین و انحراف معیار) و آمار استنباطی (تحلیل همبستگی و مدل معادلات ساختاری) استفاده شده است. نرم‌افزارهایی که از مدل‌سازی معادلات ساختاری بر پایه این روش آماری استفاده می‌کنند، نسبت به وجود شرایطی مانند هم خطی متغیرهای مستقل، نرمال نبودن داده‌ها و کوچک بودن نمونه سازگار هستند (Haenlein & Kaplan, 2004: 285). در این راستا برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزارهای مرتبط نظیر SPSS و Smart PLS استفاده شده است. آزمون اعتبار عاملی پرسشنامه با کمک تحلیل عاملی تأییدی و با استفاده از نرم‌افزار Smart PLS.3 انجام گرفته است. همچنین، برای سنجش روایی از روایی همگرا و روایی واگرا توسط نرم‌افزار مورد نظر بهره گرفته شد. روایی محتوایی ابزار جمع‌آوری اطلاعات، با استفاده از نظرات متخصصان دانشگاهی و کارشناسان حوزه گردشگری منطقه مورد مطالعه تأیید شد. همچنین، برای تأیید روایی ابزار اندازه‌گیری از سه نوع روایی محتوی، روایی همگرا و روایی واگرا استفاده شد. لازم به توضیح بوده، روایی محتوی به وسیله اطمینان از سازگاری بین شاخص‌های اندازه‌گیری و ادبیات ایجاد شده و این روایی توسط نظر سنجی از متخصصان حاصل شده است. روایی همگرا به این اصل برمی‌گردد که شاخص‌های هر سازه با یکدیگر همبستگی میانه‌ای داشته باشند. طبق نظر فورنل و لارکر (۱۹۸۱) معیار روایی همگرا بودن این است که میانگین واریانس‌های خروجی بالاتر از ۰/۵ باشد. روایی واگرا نیز از طریق مقایسه جذر AVE با همبستگی بین متغیرهای مکنون (جدول ۱) سنجیده شده و برای هر کدام از سازه‌های انعکاسی جذر AVE باید بیشتر از همبستگی آن سازه با سایر سازه‌ها در مدل باشد.

جهت تعیین پایایی پرسشنامه از دو معیار (ضریب آلفای کرونباخ ضریب پایایی مرکب) استفاده شد. ضرایب آلفای کرونباخ تمامی متغیرها در این پژوهش از حداقل مقدار ۰/۷ بیشتر بود. پایایی مرکب برخلاف آلفای کرونباخ که به طور ضمنی فرض می‌کند هر شاخصی وزن یکسانی دارد، متکی بر بارهای عاملی حقیقی هر سازه است، بنابراین معیار بهتری را برای پایایی ارائه می‌دهد. جهت نشان دادن ثبات درونی هر سازه، پایایی مرکب باید بیش از ۰/۷ باشد (Fornell & Larcker, 1981: 40). به صورت کلی، نتایج مرتبط با سنجش روایی و پایایی ابزار تحقیق در جدول ۱ قابل مشاهده است. بنا بر نظر هیر و همکاران (۲۰۱۶)، شرط پایایی مدل اندازه‌گیری پژوهش، بیشتر بودن آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی از ۰/۷ است که بر

اساس نتایج جدول ۱ این شرط برای تمامی متغیرها برقرار بوده، لذا مدل اندازه‌گیری پژوهش از پایایی لازم برخوردار است.

جدول ۱. شاخص‌ها و گویه‌های مورد مطالعه

شاخص‌ها	زیرشاخه‌ها	گویه‌ها	الفای کرونباخ (Alpha>0.7)	پایایی ترکیبی (Alpha>0.7)	میانگین واریانس (AVE>0.5)
اضطراب ناشی از کرونا	-	نگرانی در زمینه مسائل مالی، نگرانی در زمینه تطبیلی یا اخلاقی در فعالیت‌های مرتبط، استرس ناشی از فکر کردن به کرونا، ترس از آلوده‌شده به ویروس کرونا، نگرانی در زمینه انتقال ویروس به دیگران	۰/۸۸۲	۰/۹۱۹	۰/۷۳۹
عامل اقتصادی	ناپایداری اشتغال	عدم دسترسی به موقع و مناسب به بازار و مراکز عمده فروش، کاهش تعداد تنوع محصولات برای فروش، عدم دسترسی مناسب به سیستم حمل و نقل، کاهش میزان دسترسی مناسب به عوامل توزیع محصولات برای فروش، کاهش فرصت‌های شغلی، عدم توزیع مناسب و بهینه منابع،	۰/۸۳۷	۰/۸۹۸	۰/۶۶۶
	ناپایداری درآمد	کاهش بازدیدکنندگان، نایاب شدن منابع، افزایش هزینه‌های روزمره زندگی، کم شدن درآمد روزانه، کم شدن و یا قطع شدن منابع درآمدی جدید، کاهش سطح کیفی و کمی وضعیت اشتغال،			
	فقر	سخت شدن دسترسی به منابع اولیه، افزایش مهاجرت، عدم دسترسی مناسب به منابع و ابزارها جهت انجام فعالیت‌های روزمره، کاهش سرمایه‌گذاری خالص در بخش گردشگری، کاهش تولید محصولات محلی، کاهش ارزش افزوده مشاغل مورد نظر، قطع شدن زنجیره تأمین			
	کاهش سرمایه‌گذاری	پایین آمدن سرمایه‌ها به علت کاهش فروش، حداقل نقل و انتقال درآمد به دلیل پایین آمدن درآمدها، کاهش قدرت پس‌انداز و سرمایه‌گذاری مجدد، انتقال سرمایه‌ها به بخش‌های دیگر، عدم توانایی پرداخت اقساط جهت دریافت تسهیلات			
عامل اجتماعی	حوزه خانوادگی	کیفیت زندگی، مشارکت اجتماعی، سرمایه اجتماعی، بهداشت و سلامت، افزایش بار مسئولیت زنان در خانواده، رواج بیگانه‌ستیزی، افزایش هراس روانی	۰/۷۲۱	۰/۸۴۳	۰/۶۴۳
	حوزه آموزش	اختلال در آموزش، کاهش سطح کیفیت آموزش دانش‌آموزان، کاهش تحرک آموزشی، افزایش هزینه آموزش آنلاین،			
	حوزه کسب و کار	کاهش خلاقیت و ایده‌پروری در کسب درآمد، قطع بیمه، عدم توان در پرداخت حق بیمه، از بین رفتن مشاغل غیررسمی، عدم پاسخگویی به همه نیازهای گردشگران، کاهش اعتماد اجتماعی به غریبه‌ها، کاهش ریسک‌پذیری			

محدوده مورد مطالعه

استان کرمانشاه از غنی‌ترین استان‌های غربی کشور به لحاظ برخورداری از جاذبه‌های گردشگری است. به واسطه این توانمندی‌ها، ۵۰ منطقه نمونه گردشگری در این استان قرار گرفته است. در این میان منطقه نمونه گردشگری سراب روانسر، از جذاب‌ترین مناطق نمونه گردشگری است که هر سال، تعداد قابل توجهی از گردشگران از آن بازدید می‌کنند (اداره کل میراث فرهنگی گردشگری و صنایع دستی استان کرمانشاه، ۱۴۰۰). سراب روانسر دومین جاذبه گردشگری شهرستان روانسر به لحاظ پتانسیل جذب گردشگر است (قنبری و همکاران، ۱۳۹۱: ۷۴-۷۳). این منطقه نمونه گردشگری در ۲۷ اسفندماه سال ۱۳۸۷ در فهرست میراث طبیعی ایران ثبت شد و عنوان ۵۷ مین اثر ملی ایران را به خود اختصاص داده است. علاوه

بر جذابیت‌های طبیعی (حجم بالای آب خروجی از چشمه اصلی سراب، قرار گرفتن در دامنه کوه یله‌ور، چشم‌انداز زیبا) زمینه قایق‌سواری گردشگران را فراهم نموده و موقعیت فضایی ویژه‌ای (فاصله کم با بازارچه مرزی شهر روانسر، قرار گرفتن در مجاورت محور ارتباطی روانسر به شهرهای پاه و جوانرود) دارد.

یافته‌ها

نتایج بررسی ویژگی‌های شخصی پاسخگویان نشان داد میانگین سنی پاسخگویان ۴۱/۱۱ سال است. از نظر سطح تحصیلات، ۱۸ درصد پاسخگویان مورد مطالعه بی‌سواد، ۲۸/۶ درصد دارای سواد در سطح ابتدایی، ۱۹/۳ درصد در سطح سیکل، ۴/۳ درصد در سطح دیپلم و سایر افراد (۲۹/۸ درصد) دارای سواد بالاتر از دیپلم بودند. نتایج نشان می‌دهد که ۳۸/۸ درصد از افراد مورد مطالعه دارای شغل دست‌فروشی بودند و سایر افراد (۶۱/۲ درصد) دارای محلی ثابت (مغازه، دکه یا وانت ثابت) برای ارائه خدمات به گردشگران هستند. لازم به توضیح است، بعد تعداد اعضای خانوار در بین افراد مورد مطالعه برابر با ۴ نفر بود.

توصیف شاخص‌های اضطراب ناشی از کرونا منطقه مورد مطالعه

بر اساس نتایج مذکور (جدول ۲) مقدار آماره t مربوط به شاخص‌های مورد مطالعه، مشاهده می‌شود که ضریب t استخراج شده برای شاخص‌های نگرانی در زمینه مسائل مالی ($t = ۵/۸۳$)، نگرانی در زمینه تعطیلی یا اخلال در فعالیت‌های مرتبط ($t = ۵/۳۵$)، استرس ناشی از فکر کردن به کرونا ($t = ۷/۹$) و ترس از آلوده‌شده به ویروس کرونا ($t = ۳/۴۸$) مثبت و معنی‌دار بوده است. این حالت نشان‌دهنده بزرگ‌تر بودن میانگین شاخص‌های مذکور در بین افراد مورد مطالعه نسبت به میانه نظری (۳) است. همچنین، مثبت بودن دو حد بالا و پایین مربوط به شاخص کل نیز، حاکی از معنی‌داری تفاوت بین میانگین متغیر مورد نظر با میانه نظری می‌باشد. بر این اساس می‌توان گفت، پاسخگویان در زمینه شاخص‌های عنوان شده، دارای اضطراب و نگرانی که نشأت گرفته از ویروس کرونا می‌باشند، هستند. از طرفی دیگر، بر اساس نتایج جدول ۲، با توجه به اینکه برای شاخص نگرانی در زمینه انتقال ویروس به دیگران ($t = -۳/۳۲$)، ضریب t منفی و معنی‌دار بوده، لذا، می‌توان گفت میانه نظری (۳) از میانگین این شاخص بزرگ‌تر بوده است. به عبارتی، همان‌طور که در بخش اولیه گفته شد افراد مورد مطالعه در زمینه انتقال ویروس توسط خود به دیگران خیلی نگران نبوده‌اند.

جدول ۲. آزمون t تک نمونه‌ای شاخص‌های اضطراب ناشی از کرونا در بین افراد منطقه مورد مطالعه

Test Value = 3						اضطراب ناشی از کرونا
95% Confidence Interval of the Difference		Mean Difference	Sig.	df	t	
Upper	Lower					
۰/۶۱	۰/۳	۰/۴۵۹	۰/۰۰۰	۱۶۰	۵/۸۳	نگرانی در زمینه مسائل مالی
۰/۶۴	۰/۳۹	۰/۴۷۲	۰/۰۰۰	۱۶۰	۵/۳۵	نگرانی در زمینه تعطیلی یا اخلال در فعالیت‌های مرتبط
۰/۸۴	۰/۵	۰/۶۷۷	۰/۰۰۰	۱۶۰	۷/۹	استرس ناشی از فکر کردن به کرونا
۰/۴۹	۰/۱۳	۰/۳۱۶	۰/۰۰۰	۱۶۰	۳/۴۸	ترس از آلوده‌شده به ویروس کرونا
-۰/۱	-۰/۴۱	-۰/۲۶	۰/۰۰۱	۱۶۰	-۳/۳۲	نگرانی در زمینه انتقال ویروس به دیگران

بررسی توصیفی آثار کرونا بر عوامل اقتصادی و اجتماعی افراد مورد مطالعه - عوامل اقتصادی

جهت بررسی وضعیت کلی تأثیرپذیری هریک از شاخص‌های اقتصادی از آزمون t تک نمونه‌ای استفاده شده که نتایج آن در جدول ۳ قابل مشاهده است. بر اساس نتایج به دست آمده، مشاهده شد که ضریب t استخراج شده برای شاخص‌های ناپایداری اشتغال ($t = ۳/۷۵$)، ناپایداری درآمد ($t = ۵/۳$)، فقر ($t = ۳/۱$) و کاهش سرمایه‌گذاری ($t = ۳/۰۴$) مثبت و معنی‌دار بوده است. لذا، می‌توان عنوان کرد میانگین شاخص‌های مذکور در بین افراد مورد مطالعه نسبت به میانه نظری (۳) بزرگ‌تر بوده است. همچنین، مثبت بودن دو حد بالا و پایین مربوط به شاخص‌های مورد نظر نیز، حاکی از معنی‌داری تفاوت بین میانگین شاخص‌های عنوان شده با میانه نظری می‌باشد. بر این اساس می‌توان گفت، از نظر افراد مورد مطالعه، کرونا بر شاخص‌های اقتصادی تأثیرگذار بوده است.

جدول ۳. آزمون t تک نمونه‌ای شاخص‌های عملکرد اقتصادی ناشی از کرونا در بین افراد منطقه مورد مطالعه

Test Value = 3						
95% Confidence Interval of the Difference		Mean Difference	Sig	df	t	سازه‌های اقتصادی
Upper	Lower					
۰/۵۴۹	۰/۱۷	۰/۳۶	۰/۰۰۰	۱۶۰	۳/۷۵	ناپایداری اشتغال
۰/۶۴۷	۰/۲۹۶	۰/۴۷	۰/۰۰۰	۱۶۰	۵/۳	ناپایداری درآمد
۰/۴۸۷	۰/۱۰۸	۰/۲۹۸	۰/۰۰۰	۱۶۰	۳/۱	فقر
۰/۶۰۴	۰/۱۲۸	۰/۳۶۶	۰/۰۰۳	۱۶۰	۳/۰۴	کاهش سرمایه‌گذاری

- عوامل اجتماعی

وضعیت کلی تأثیرپذیری هریک از شاخص‌های اجتماعی که با استفاده از آزمون t تک نمونه‌ای مورد بررسی قرار گرفته، در جدول ۴ قابل مشاهده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، ضریب t استخراج شده برای شاخص‌های حوزه خانوادگی ($t = ۴/۹۶$)، حوزه آموزش ($t = ۳/۰۶$) و حوزه کسب‌وکار ($t = ۴/۰۱$) مثبت و معنی‌دار بوده است. لذا، می‌توان عنوان کرد میانگین شاخص‌های مذکور در بین افراد مورد مطالعه نسبت به میانه نظری (۳) بزرگ‌تر بوده است. همچنین، مثبت بودن دو حد بالا و پایین مربوط به شاخص‌های مورد نظر نیز، حاکی از معنی‌داری تفاوت بین میانگین شاخص‌های عنوان شده با میانه نظری می‌باشد. بر این اساس می‌توان گفت، از نظر افراد مورد مطالعه، کرونا بر شاخص‌های اجتماعی تأثیرگذار بوده است.

جدول ۴. آزمون t تک نمونه‌ای شاخص‌های عملکرد اجتماعی ناشی از کرونا در بین افراد منطقه مورد مطالعه

Test Value = 3						
95% Confidence Interval of the Difference		Mean Difference	Sig	df	t	سازه‌های اجتماعی
Upper	Lower					
۰/۷۰۳	۰/۳۰۳	۰/۵۰۳	۰/۰۰۰	۱۶۰	۴/۹۶	حوزه خانوادگی
۰/۴۵۹	۰/۰۹۹	۰/۲۷۹	۰/۰۰۳	۱۶۰	۳/۰۶	حوزه آموزش
۰/۵۳۷	۰/۱۸۳	۰/۱۸۳	۰/۰۰۰	۱۶۰	۴/۰۱	حوزه کسب‌وکار

مدل‌یابی معادلات ساختاری

برای برآورد اعتبار تشخیصی (واگرا) مدل از روش ماتریس فورنل و لارکر (۱۹۸۱) استفاده شد. این معیار میزان رابطه یک سازه با شاخص‌هایش در مقایسه رابطه آن سازه با سایر سازه‌ها است. به طوری که روایی واگرای قابل قبول یک مدل

حاکی از آن است که یک سازه در مدل تعامل بیشتری با شاخص خود دارد تا با سازه‌های دیگر. به صورت خلاصه، با توجه به این که در PLS، بررسی این امر به صورت یک ماتریس صورت می‌گیرد، هنگامی که در ماتریس موردنظر اعداد مندرج در قطر اصلی از مقادیر زیرین خود بیشتر باشند، روایی واگرایی قابل قبول خواهند بود.

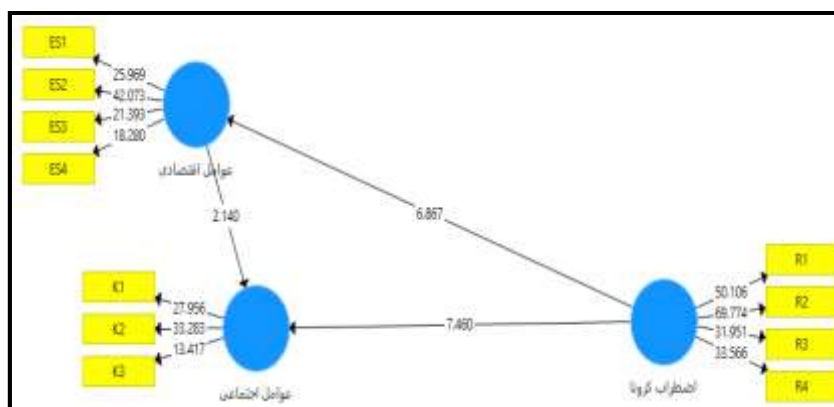
همان‌طور که در جدول ۵ مشاهده می‌شود، بر اساس نتایج ماتریس فورنل و لارکر، مقادیر جذر AVE، برای تمامی متغیرهای پنهان (ابعاد) که در خانه‌های موجود در قطر اصلی ماتریس قرار دارند، از مقدار همبستگی میان آن‌ها که در خانه‌های زیرین قطر اصلی قرار گرفته‌اند، بیشتر است؛ بنابراین می‌توان اذعان نمود که متغیرهای مکنون در مدل حاضر، تعامل بیشتری با مشاهده پذیرهای خود دارند تا با سازه‌های دیگر، به عبارتی اعتبار واگرایی مدل در حد مناسبی بوده و مورد تأیید می‌باشد.

جدول ۵. روایی افتراقی متغیرهای مورد مطالعه بر اساس نتایج ماتریس فورنل و لارکر

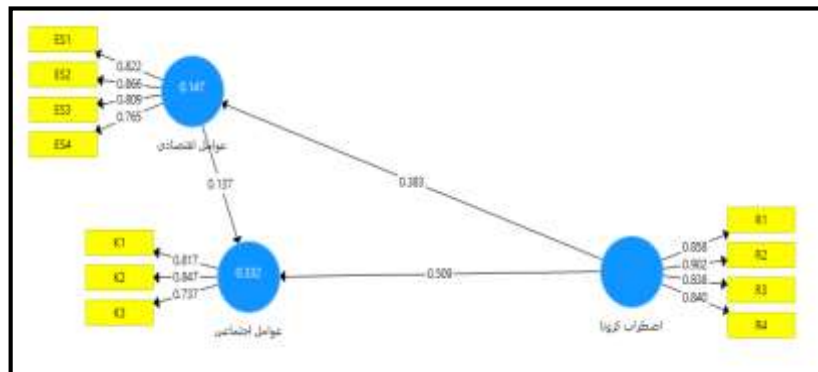
متغیرها	۱	۲	۳
اضطراب از کرونا	۰/۸۶		
اجتماعی - فرهنگی	۰/۵۶۲	۰/۸۰۲	
اقتصادی	۰/۳۸۳	۰/۳۳۲	۰/۸۱۶

بخش ساختاری مدل

در این قسمت از مطالعه به بررسی ارتباطات پنهان بین متغیرهای تحقیق با استفاده از مدل ساختاری (حداقل مربعات جزئی) پرداخته شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، وضعیت ارتباط بین اضطراب ناشی از کرونا بر متغیرهای اقتصادی و اجتماعی افراد مورد مطالعه در سراب روانسر را نشان می‌دهد، که در ادامه مورد بررسی قرار گرفته‌اند. بر اساس نتایج به دست آمده، متغیر اضطراب ناشی از کرونا بر متغیرهای موردنظر تأثیر معنی‌داری داشته به طوری که بر عوامل اقتصادی (با ضریب تأثیر ۰/۳۸۳) و اجتماعی (با ضریب تأثیر ۰/۵۰۹) دارای تأثیر معنی‌داری بوده است. همچنین، متغیر عوامل اقتصادی تأثیر گرفته از ویروس کرونا نیز با ضریب تأثیر ۰/۱۳۷ به صورت معنی‌داری بر عوامل اجتماعی تأثیر گذاشته است. لازم به توضیح است مدل ساختاری مطالعه همراه با ضریب استاندارد بارهای عاملی و اثرات کلی سازه‌های اصلی در شکل ۲ قابل مشاهده است.

شکل ۱. مدل ساختاری تحقیق همراه با مقادیر t-values و سطح معنی‌داری سازه‌های اصلی

شکل ۲. مدل ساختاری مطالعه همراه با ضریب استاندارد بارهای عاملی و ضرایب تبیین سازه‌های اصلی

برازش کلی مدل ساختاری

برای تأیید کیفیت مدل، تعیین برازش آن ضروری است، به عبارتی برای محاسبه شاخص تناسب در مدل پی ال اس می‌توان از روش GOF که در ادامه نشان داده شده است (رابطه ۱)، استفاده نمود. شاخص GOF برازش بخش ساختاری و اندازه‌گیری را به صورت هم‌زمان محاسبه می‌کند. این شاخص با استفاده از میانگین هندسی شاخص R_2 و میانگین شاخص‌های اشتراکی قابل محاسبه است. معیار GOF توسط تننهاوس^۱ و همکاران (۲۰۰۴) ابداع گردید و طبق رابطه ۱ محاسبه می‌شود.

$$GOF = \sqrt{\text{Communality}} \times \bar{R}^2 \quad \text{رابطه (۱)}$$

از آنجا که در حداقل مربعات جزئی مقدار Communality با AVE برابر است، و تزلس و همکاران (۲۰۰۹) رابطه ۲ را ارائه کرده‌اند:

$$GOF = \sqrt{\text{average (AVE)} \times \text{average (R}_2\text{)}} \quad \text{رابطه (۲)}$$

وتزلس و همکاران (۲۰۰۹) سه مقدار برای ارزیابی شاخص GOF در نظر گرفته‌اند. مقادیر ۰/۳۶، ۰/۲۵ و ۰/۰۱ به ترتیب قوی، متوسط و ضعیف برای مدل موردنظر توصیف خواهد شد. بر اساس نتایج به دست آمده، متوسط مقادیر اشتراکی و ضرایب تعیین به ترتیب ۰/۶۸۲ و ۰/۳۳۹ است. همچنین، مقدار به دست آمده برای تعیین برازش مدل کلی ۰/۴۰۳ بوده که این مقدار بیشتر از ۰/۳۶ بوده و در نتیجه برازش قابل قبولی برای مدل پژوهش به دست آمده و این برازش مورد تأیید می‌باشد.

جدول ۱۰ بررسی برازش مدل کلی GOF

اقتصادی	اجتماعی	اضطراب از کرونا	Communality
۰/۶۶۶	۰/۶۴۳	۰/۷۳۹	
۰/۱۴۷	۰/۳۳۲	-	R^2
	۰/۴۰۳		GOF

برای ارزیابی مدل ساختاری تحقیق، از ضریب تعیین (R^2) که معیار اصلی ارزیابی مدل ساختاری موردنظر بوده و نشان‌دهنده میزان واریانس تبیین شده متغیر پنهان درون‌زا توسط متغیرهای برون‌زای دیگر است، استفاده می‌شود. به صورت کلی، مقدار ضریب تبیین بر اساس سه معیار ۰/۱۹، ۰/۳۳ و ۰/۶۷ به عنوان ملاک ارزیابی به ترتیب ضعیف، متوسط و قوی

در نظر گرفته می‌شود (چاین، ۱۹۹۸: ۱۰). نتایج به‌دست‌آمده نشان داد، قدرت توضیحی مدل برای عامل اجتماعی (۰/۳۳۲) $R^2 =$ و عامل اقتصادی (۰/۱۴۷) $R^2 =$ در سطح مناسب و قابل‌قبولی (چاین ۱۹۹۸)) قرار دارد. همچنین، برای تأیید کیفیت مدل تحقیق تعیین برازش بخش‌های مختلف مدل از جمله بخش ساختاری پژوهش ضروری است. یکی از معیارهای بررسی برازش بخش ساختاری مدل، معیار سنگی‌گایسر Q^2 است. این معیار قدرت پیش‌بینی مدل ساختاری را مشخص می‌نماید. هسنلر^۱ و همکاران (۲۰۰۹) در مورد شدت قدرت پیش‌بینی مدل در مورد سازه‌های درون‌زا سه مقدار ۰/۱۵، ۰/۳۵ و ۰/۶۵ را تعیین کرده‌اند (ضعیف، متوسط و قوی). بر اساس نتایج به‌دست‌آمده مقدار معیار قدرت پیش‌بینی سازه درون‌زای میزان تأثیرگذاری کرونا (یا اضطراب از کرونا) بر عوامل اقتصادی و اجتماعی افراد مورد مطالعه در منطقه گردشگری سراب روانسر به ترتیب ۰/۱۶ و ۰/۳۶۱ بوده و این نتایج نشانگر قدرت پیش‌بینی مناسب مدل در خصوص این سازه‌ها دارد و می‌توان گفت برازش مناسب مدل ساختاری پژوهش بار دیگر مورد تأیید قرار گرفت.

نتیجه‌گیری

با شروع اپیدمی کوئید ۱۹، به دلایل مختلفی از جمله رعایت بهداشت شخصی، ایجاد قرنطینه از سوی دولت و باب‌شدن اصول فاصله‌گذاری اجتماعی بخش‌های مختلف اقتصادی - اجتماعی در دنیا و در کشور ایران دچار اختلالاتی شد. صنعت گردشگری یکی از بخش‌هایی که در تمامی کشورهای مختلف دنیا به دلایل مختلفی که اشاره شد، با مشکلات متعددی روبرو شد. به‌طوری‌که، بحران کرونا در کشورهای مختلف با توجه به کاهش تقاضا (به دلیل قرنطینه) منجر تعدیل نیرو در بخش گردشگری و سفر شده است. قرنطینه مطابق با نتایج مطالعات مختلفی از جمله عسگری سوادجانی و همکاران (۱۴۰۰) علاوه بر داشتن آثار مثبت (مانند حفاظت از جان افراد مختلف) دارای آثار منفی مختلف اجتماعی و اقتصادی مرتبط با تعطیلی فعالیت‌ها و مشاغل مختلف می‌باشد. به عبارتی بر اساس مطالب ارائه‌شده می‌توان عنوان کرد که آثار و پیامدهای این ویروس در مناطق مختلف به اشکال متفاوت و یا چندوجهی بوده و شیوع آن در سطح گسترده علاوه بر آسیب زدن به اقتصاد یک جامعه، باعث کاهش و حتی به خطر افتادن تعاملات اجتماعی و فرهنگ کنشگری اجتماعی شده و درنهایت تهدیدی برای فرهنگ و اجتماع خواهد بود.

مطابق با مطالعه سایگالا^۲ (۲۰۲۰) محدودیت در انجام سفرهای بین‌المللی، منطقه‌ای و حتی محلی به دلایل اجرای فاصله‌گذاری‌های اجتماعی از مهم‌ترین مشکلات در بحث گردشگری بوده و به‌صورت آنی این محدودیت در اقتصاد گردشگری منطقه موردنظر تأثیرگذار بوده و قابل‌مشاهده است. البته لازم به توضیح است، ماهیت گردشگری مستلزم وجود حرکت، مسافرت و مسافر بوده (که در شرایط وجود پاندمی مختل شده است) و از طرفی دیگر به دلایلی مختلفی از جمله ضعف در زیرساخت‌های مختلف در جهت برطرف کردن مشکلات ایجادشده در زمان بحران در بخش گردشگری کشور، باعث سرعت بخشیدن به آثار منفی این ویروس بر سیستم اقتصادی و اجتماعی مناطق گردشگری موردنظر خواهد شد. همچنین، با توجه به ارتباط این صنعت با سایر بخش‌های اقتصادی و اجتماعی یک منطقه، باعث ایجاد مشکلات و خسارت‌های بر بخش‌های مختلفی از جمله تولیدات صنعتی، مواد غذایی، حمل‌ونقل و ... شده و خواهد شد.

یکی از بخش‌های موردبررسی در این مطالعه، بررسی وضعیت کرونا و به عبارتی اضطراب ناشی از ویروس کرونا در بین نمونه مورد مطالعه بود. نتایج مطالعه نشان داد که افراد فعال در بخش گردشگری (بخش خدماتی) سراب روانسر درزمینه کرونا دارای اضطراب در بخش‌های مختلفی با شدت‌های متفاوتی بوده‌اند. به‌طوری‌که اضطراب افراد مورد مطالعه درزمینه

1. Henseler

2. Sigala

«مسائل مالی»، «نگرانی در زمینه تعطیلی یا اختلال در فعالیت‌های مرتبط» و «استرس ناشی از فکر کردن به کرونا» دارای بیشترین حالت خود بوده است. بر این اساس می‌توان گفت، پاسخگویان در زمینه شاخص‌های عنوان شده دارای بیشترین اضطراب و نگرانی که نشأت گرفته از ویروس کرونا بوده را دارند. همان‌طور که گفته شد، در زمان کرونا و فاصله‌گذاری‌های اجتماعی و کاهش زیاد تعداد مسافران، تعطیلی بسیار از مراکز آموزشی، تفریحی و تعلق و محدودیت بسیاری از کسب‌وکارهای اقتصادی در منطقه گردشگری مورد مطالعه؛ نگرانی‌های مختلفی از جمله مسائل مالی و نگرانی در زمینه تعطیلی یا اختلال در فعالیت‌های مرتبط در بین کسبه اطراف سراب روانسر همانند سایر افراد فعال در بخش‌های مختلف گردشگری در سایر مناطق کشور ایجاد شده است. این نتیجه با یافته‌های مطالعه بروکس و همکاران (۲۰۲۰) که به بررسی تأثیران روحی و روانی آثار قرنطینه کرونا بر افراد مختلف پرداخته و نشان داده‌اند مدت‌زمان قرنطینه، ترس از بیماری، خستگی روانی، اطلاعات ناکافی و زیان اقتصادی از عوامل استرس‌زای زمان قرنطینه به شمار می‌روند، مطابق دارد.

عوامل اجتماعی مورد بررسی در این مطالعه شامل شاخص‌های سه‌گانه حوزه‌های کسب‌وکار، آموزش و خانوادگی می‌باشد. نتایج اولیه بررسی شاخص‌های مرتبط با عوامل اجتماعی تأثیرپذیر از کرونا نشان داد ضریب t استخراج شده برای شاخص‌های حوزه خانوادگی ($t = ۴/۹۶$)، حوزه آموزش ($t = ۳/۰۶$) و حوزه کسب‌وکار ($t = ۴/۰۱$) مثبت و معنی‌دار بوده است. لذا، می‌توان عنوان کرد میانگین شاخص‌های مذکور در بین افراد مورد مطالعه نسبت به میانه نظری (۳) بزرگ‌تر بوده است. همچنین، مثبت بودن دو حد بالا و پایین مربوط به شاخص‌های مورد نظر نیز، حاکی از معنی‌داری تفاوت بین میانگین شاخص‌های عنوان شده با میانه نظری می‌باشد. بر این اساس می‌توان گفت، از نظر افراد مورد مطالعه، کرونا بر شاخص‌های اجتماعی تأثیرگذار بوده، این مورد نیز بر اساس مدل ساختاری مورد بررسی مورد تأیید قرار گرفت. به‌طوری‌که نتایج مدل نشان داد که اضطراب از کرونا (تأثیر کرونا) بر عوامل اجتماعی (با ضریب تأثیر $۰/۵۰۹$) دارای تأثیر معنی‌داری بوده است. اگرچه تأثیر کرونا بر حوزه‌های اجتماعی همانند مسائل اقتصادی چندان شفاف و مستقیم نبوده و حتی در بعضی از مطالعات اشاره شده که این آثار چندان شناخته‌شده نیستند (ایمانی جاجرمی، ۱۳۹۹: ۹۹)، اما آثار کرونا که شامل اجرای قرنطینه، فاصله‌گذاری‌های اجتماعی و حتی اضطراب از کرونا خودبه‌خود باعث تعطیلی و یا نیمه تعطیلی بسیاری از مشاغل و کسب‌وکارهای موجود در منطقه مورد مطالعه شده که در نتیجه روابط خانوادگی و آموزشی و حتی تعاملات اجتماعی ناشی از شغلی آن‌ها تحت تأثیر قرار گرفته است. نتیجه به‌دست آمده با نتایج مطالعه ایمانی جاجرمی (۱۳۹۹)، عباس و همکاران (۲۰۲۱) سولیکو و همکاران (۲۰۲۱) ساه و همکاران (۲۰۲۰) در زمینه آثار اجتماعی ناشی از اپیدمی کووید ۱۹ همخوانی دارد.

یکی دیگر از نتایج به‌دست آمده در این مطالعه در زمینه اثرگذاری کرونا (اضطراب از کرونا) بر مسائل اقتصادی افراد شاغل در بخش خدماتی منطقه گردشگری سراب روانسر می‌باشد. عوامل اقتصادی مورد بررسی در این مطالعه شامل شاخص‌های چهارگانه ناپایداری درآمد، ناپایداری اشتغال، کاهش سرمایه‌گذاری و فقر می‌باشد. نتایج اولیه بررسی این شاخص‌ها نشان داد که ناپایداری درآمد و ناپایداری اشتغال بیشترین تأثیرپذیری را داشته‌اند. البته لازم به توضیح است، به‌صورت کلی ویروس کرونا بر همه شاخص‌های چهارگانه تأثیر گذاشته به‌طوری‌که ضریب t استخراج شده برای شاخص‌های ناپایداری اشتغال ($t = ۳/۷۵$)، ناپایداری درآمد ($t = ۵/۳$)، فقر ($t = ۳/۱$) و کاهش سرمایه‌گذاری ($t = ۳/۰۴$) مثبت و معنی‌دار بوده است. بر این اساس می‌توان گفت، از نظر افراد مورد مطالعه، کرونا بر شاخص‌های اقتصادی تأثیرگذار بوده است. همچنین، نتایج مدل ساختاری نشان داد که اضطراب ناشی از تأثیر کرونا بر عوامل اقتصادی (با ضریب تأثیر $۰/۳۸۳$) تأثیر معنی‌داری

داشته است. نتیجه به دست آمده با نتایج مطالعات ربیعی و تک روستا (۱۴۰۰)، پازوکی نژاد و همکاران (۱۴۰۰)، بیکر^۱ و همکاران (۲۰۲۰)، ورکی^۲ و همکاران (۲۰۲۰) همخوانی دارد. در این زمینه می‌توان چنین عنوان کرد با توجه به کنسل شدن مسافرت‌ها و دیدوبازدیدها در ایام مختلف سال در زمان شیوع اپیدمی، خدمات‌دهی و فروش محصولات ارائه شده در منطقه موردنظر بسیار کاهش یافته و این عامل باعث کاهش شدید درآمد و به عبارتی باعث ایجاد ضررهای مالی زیادی شده است. این ضررهای مالی که نشأت گرفته از کاهش درآمد بوده در بعضی از موارد باعث فروش اموال برای تأمین هزینه‌های خانوار و کسب‌وکار موجود و عقب افتادن پرداخت تسهیلات و قرض‌ها و حتی تقلیل نیروی کار فعال در عرصه گردشگری شده و در نهایت بعضی از افراد مورد مطالعه اعلام کرده‌اند که باعث تعطیلی کامل کسب‌وکار آن‌ها شده و به فکر مهاجرت و پرداختن به شغل دیگر شده‌اند.

با توجه به نتایج به دست آمده و مصاحبه‌های صورت گرفته در حین تکمیل پرسشنامه‌ها جهت جمع‌آوری اطلاعات میدانی، به نظر می‌رسد یکی از مهم‌ترین تأثیرات مستقیم کرونا بر درآمد به علت تعطیلی یا تعلیق شدن کسب‌وکار افراد مورد مطالعه می‌باشد. به عبارتی دیگر یکی از راهبردهای اصلی که باید برای آن برنامه‌ریزی انجام داد، راهبرد پایداری شغلی است. لذا، با توجه به موارد گفته شده و اینکه پاندمی کووید ۱۹ کامل از بین نرفته و در طول سال هرچند ماه یک‌بار وارد پیک‌های صعودی شده و خواهد شد، به نظر می‌رسد باید افراد مورد مطالعه به سمت ایده‌های نوین در زمینه خدمات‌دهی به گردشگران رفته و با مشورت گرفتن از افراد و سازمان‌های متخصص، رونقی جدید به کسب‌وکار خود دهند. یکی از مواردی که در زمینه کارآفرینی و کسب‌وکارها می‌توان استفاده کرد، استفاده از ایده تخریب خلاق شومپیتر (۱۹۴۲) است. به عبارتی در این روش سعی در جبران فرصت‌های از دست رفته شده و در تلاش باشند تا به نحوی با خلاقیت و ایده‌های جدید تهدیدات پیش‌رو را به فرصت تبدیل نمایند، به سبکی که فعالیت‌های اقتصادی خود در راستای گردشگری را به شکل جدیدی احیا نمایند. به گونه‌ای که بخش زیادی از فعالیت‌های مرتبط با کسب‌وکار خود را در محل سکونت خود انجام دهد. این افراد می‌توانند با پیوستن به شبکه میلیونی در حوزه گردشگری مجازی به خلق ایده‌های استارت‌آپی بپردازند.

تقدیر و تشکر

بنا به اظهار نویسنده مسئول، این مقاله حامی مالی نداشته است.

منابع

- اداره کل میراث فرهنگی گردشگری و صنایع‌دستی استان کرمانشاه. (۱۴۰۱). *مناطق نمونه گردشگری*، موجود در سایت: <https://kermanshah.mcth.ir>.
- افضلی، زینب و زارع مهرجردی، محمدرضا. (۱۴۰۰). بررسی تأثیر کرونا بر افول کسب‌وکار تعاونی‌های کشاورزی. *فصلنامه مدیریت کسب‌وکارهای بین‌المللی*، ۴(۳)، ۹۱-۱۰۳. <https://doi.org/10.22034/JIBA.2021.45467.1681>
- ایمانی جاجرمی، حسین. (۱۳۹۹). پیامدهای اجتماعی شیوع ویروس کرونا در جامعه ایران. *فصلنامه ارزیابی تأثیرات اجتماعی*، ۱(۲)، ۸۸-۱۰۳.
- پازوکی نژاد، زهرا؛ خوش‌فر، غلامرضا و بیشمی، بهار. (۱۴۰۰) تحلیل کیفی آسیب‌های همه‌گیری کووید ۱۹ بر اقامتگاه‌های بومگردی استان مازندران. *فصلنامه پژوهش‌های روستایی*، ۱۳(۱)، ۱-۱۶. <https://doi.org/10.22059/JRUR.2022.328401.1662>

- جوان امانی، ودود و اکبری، حمید (۱۴۰۰). بررسی وضعیت رقابت‌پذیری گردشگری ایران در دوران کرونا با استفاده از روش تحلیل ساختاری (جامعه میزبان: ساکنین شهر رامسر). *فصلنامه جغرافیایی فضای گردشگری*، ۱۰(۳۹)، ۳۵-۵۲.
<https://dori.net/dor/20.1001.1.22518827.1400.10.39.3.9>
- داوری، علی و رضازاده، آرش. (۱۳۹۳). *مدل‌سازی معادلات ساختاری*. انتشارات جهاد دانشگاهی.
- ربیعی، حسین و تک روستا، مریم (۱۴۰۰). بررسی و تبیین تأثیرات کرونا بر اقتصاد مناطق روستایی، نمونه موردی: روستای اشکور علیا. *فصلنامه آمایش سیاسی فضا*، ۳(۳)، ۱۶۲-۱۴۸.
<https://dori.net/dor/20.1001.1.26455145.2021.3.3.2.9.148-162>
- ریاحی، وحید؛ سلطان‌آبادی، ملیحه و مؤمنی، حسن. (۱۴۰۰). سنجش فعالیت کارگروه‌های روستایی در مقابله با همه‌گیری ویروس کرونا (مورد: نواحی روستایی شهرستان خوشاب). *پژوهش‌های جغرافیای انسانی*، ۵۴(۴)، ۱۴۵۲-۱۴۳۵.
<https://doi.org/10.22059/jhgr.2021.308288.1008157>
- سیجانیوندی، شادیه؛ منصوری، کمال و امامی، الهام. (۱۴۰۰). تأثیر بحران ویروس کرونا بر صنعت گردشگری و هتلداری و ارائه راه‌حل‌ها. *همایش ملی مدیریت کسب‌وکار در شرایط بحران و عدم اطمینان*، ۱۵ و ۱۶ تیر ۱۴۰۰، دانشگاه کردستان.
- عسگری سوادجانی، علیرضا؛ رضایی، محمدرضا و سجاسی قیداری، حمدالله. (۱۴۰۰). تحلیل تأثیر پاندمی کووید ۱۹ بر تخریب خلاق گردشگری از دیدگاه ساکنان مطالعه موردی: بافت تاریخی شهر یزد. *مجله گردشگری شهری*، ۸(۱)، ۱-۱۳.
<https://doi.org/10.22059/JUT.2021.307823.819>
- علیزاده‌فرد، سوسن و صفارینیا، مجید. (۱۳۹۸). پیش‌بینی سلامت روان بر اساس اضطراب و همبستگی اجتماعی ناشی از بیماری کرونا. *پژوهش‌های روانشناسی اجتماعی*، ۹(۳۶)، ۱۴۱-۱۲۹.
- فرزانه سادات زارنجی، ژیلا؛ حسن یزدانی، محمد و جامی، مریم. (۱۴۰۰). مقایسه تطبیقی محلات غیررسمی شهر اردبیل بر اساس آسیب‌های اجتماعی در دوران پاندمی کووید ۱۹ با تأکید بر امنیت اجتماعی. *پژوهشنامه نظم و امنیت انتظامی*، ۱۴(۵۴)، ۱۸۴-۱۵۷.
<https://doi.org/10.22034/osra.2021.157-184>
- قنبری، یوسف؛ کاماسی، حسین؛ جمینی، داود و آریان‌پور، آزاد. (۱۳۹۱). شناسایی و اولویت‌بندی جاذبه‌های گردشگری شهرستان روانسر بر اساس پتانسیل جذب گردشگر. *جغرافیا و پایداری محیط*، ۲(۳)، ۸۶-۶۵.
- مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی. (۱۳۸۳). *آیین‌نامه اجرایی نحوه تشکیل و اداره مناطق نمونه گردشگری*.
<https://rc.majlis.ir/fa/law/show/124733>
- مسائلی، ارشک؛ رضائی، ناصر؛ درفشی، خه بات و باسرخا، مهدی. (۱۴۰۰). اثرات همه‌گیری کرونا بر اشتغال نیروی کار در صنایع مرتبط با گردشگری ایران. *مطالعات مدیریت گردشگری*، ۱۶(۵۶)، ۲۷۹-۳۰۸.
<https://doi.org/10.22054/tms.2021.59352.2512>
- موحد، علی و کرمانیان، سید حامد. (۱۳۹۹). تحلیلی بر تأثیر بحران ویروس کووید ۱۹ بر صنعت گردشگری با تکیه بر معاهده سن‌دای. *پژوهش گردشگری*، ۲(۱)، ۸۳-۵۶.

References

- Abbas, J., Mubeen, R., Iorember, P.T., & Raza, S. (2021). Exploring the impact of COVID-19 on tourism: transformational potential and implications for a sustainable recovery of the travel and leisure industry. *Current Research in Behavioral Sciences*, 2, 100033, <https://doi.org/10.1016/j.crbeha.2021.100033>.
- Afzali, Z., & Zare Nehrjerdi, M. (2021). Investigating the Impact of Corona on the Decline of Agricultural Cooperatives Business. *Journal of International Business Administration*, 4(3), 91-103. doi: 10.22034/jiba.2021.45467.1681 [In Persian]
- Alizadeh Fard, S., & Saffarinia, M. (2020). The prediction of mental health based on the anxiety and the social cohesion that caused by Coronavirus. *Quarterly Social Psychology Research*, 9(36), 129-141. [In Persian]
- Al-Mughairi, H.M.S., Bhaskar, P., & Alazri, A.K.H. (2021). The economic and social impact of COVID-19 on tourism and hospitality industry: A case study from Oman. *Journal of Public Affairs*, e2786. DOI: 10.1002/pa.2786.
- Asgari savadjani, A., Rezaei, M., & Sojasi Qeidari, S. (2021). Analysis of the Effect of the

- COVID-19 Pandemic on the Creative Destruction of Tourism in the from the Perspective of Residents Case Study: Historical Texture of City Yazd. *Journal of Urban Tourism*, 8(1), 1-13. doi: 10.22059/jut.2021.307823.819 [In Persian]
- Baker, S. R., Farrokhnia, R.A., Meyer, S., Pagel, M., & Yannelis, C. (2020). *How does household spending respond to an epidemic? Consumption during the 2020 COVID-19 pandemic*. No. w26949. National Bureau of Economic Research, 2020.
- Davari, A., & Reza zadeh, A. (2014). *Structural equation modeling*. Academic Jihad Publications. [In Persian]
- Drăcea, L.A., Mărăcine, D., Girip, M., & Oprea, L.A. (2021). COVID-19 Impact on National Tourism: Romania's Case Study. *International Journal of Sustainable Economies Management (IJSEM)*, 10(4), DOI: 10.4018/IJSEM.2021100103.
- Duro, J.A., Perez-Laborda, A., & Fernandez, M. (2022). Territorial tourism resilience in the COVID-19 summer. *Annals of Tourism Research Empirical Insights*, 3, 100039. <https://doi.org/10.1016/j.annale.2022.100039>.
- Farzaneh Sadat Zaranji, Z., yazdani, M., & Jami, M. (2021) Comparative comparison of informal neighborhoods of Ardabil city based on social harms during the Covid pandemic 19 With emphasis on social security. *Quarterly of Order & Security Guards*, 14(54), 157-184. doi: 10.22034/osra.2021.95548 [In Persian]
- Fornell, C., & Larcker, D.F. (1981). Structural equation models with unobservable variables and measurement error. *Journal of Marketing Research*, 18(1), 39-50.
- General Directorate of Cultural Heritage, Tourism and Handicrafts of Kermanshah Province. (2022). *Sample tourism areas*. Available at <https://kermanshah.mcth.ir>. [In Persian]
- Ghanbari, Y., Komasi, H., Jamini, D., & Arianpour, A. (2012). Identifying and Prioritizing Tourism Attractions in Ravansar Based on Tourist Attracting Potentials. *Geography and Environmental Sustainability*, 2(2), 65-86. [In Persian]
- Ghann, P. (2021). The Effect of COVID-19 on Tourism: A Comparative Statistical Study. *Journal of Tourism & Hospitality*, 10(1), 458.
- Golets, A., Farias, J., Pilati, R., & Costa, H. (2021). COVID-19 pandemic and tourism: The impact of health risk perception and intolerance of uncertainty on travel intentions. *Current Psychology*, <https://doi.org/10.1007/s12144-021-02282-6>.
- Haenlein, M., & Kaplan, A. M. (2004). A beginner's guide to partial least squares analysis. *Understanding Statistics*, 3(4), 283-297.
- Henseler, J., Ringle, CM., Sinkovics, R.R. (2009). The use of partial least squares path modeling in international marketing. *Advances in International Marketing*, 20, 277-139. [https://doi.org/10.1108/S1474-7979\(2009\)0000020014](https://doi.org/10.1108/S1474-7979(2009)0000020014)
- Imani Jaajarmi, H. (2020). Social Impacts of the Spread of Coronavirus in Iranian Society. *Social Impact Assessment*, 1(2), 88-103. [In Persian]
- Jagdale, D.V., & Ganatra, H. (2021). *Impacts of Covid-19 Pandemic on Tourism Industry of India*. Munich Personal RePEc Archive (MPRA), Paper No. 110442, posted 03 Nov 2021 03:49 UTC.
- Javan Amani, V., & Akbari, H. (2021). The Competitiveness Status of Iranian Tourism during COVID-19 using Structural Analysis Method (Host community: Ramsar Residents). *Geographical Journal of Tourism Space*, 10(39), 35-52. [In Persian]
- Koçak, E., Dogru, T., Shehzad, K., & Bulut, U. (2022). The economic implications of the COVID-19 outbreak on tourism industry: Empirical evidence from Turkey. *Tourism Economics*, 29(3) 742-758. DOI: 10.1177/13548166211067188.
- Masaali, A., Rezaei, N., Derafshi, K., & Basakha, M. (2021). Effects of Corona Epidemic on Labor Employment in Iran's Tourism-Related Industries. *Tourism Management Studies*, 16(56), 279-308. doi: 10.22054/tms.2021.59352.2512 [In Persian]
- Movahed A., & Kermanian, S.H. (2020). An Analysis of the Impact of the Covid 19 Virus Crisis on the Tourism Industry Based on the Sendai Agreement. *Tourism Research*, 2 (1), 56-83. URL: <http://tr.richt.ir/article-7-495-fa.html> [In Persian]
- Mulder, N. (2020). *The impact of the COVID-19 pandemic on the tourism sector in Latin America*

- and the Caribbean, and options for a sustainable and resilient recovery. International Trade series, No. 157 (LC/TS.2020/147), Santiago, Economic Commission for Latin America and the Caribbean (ECLAC).
- Panthhe, K.P., & Kokate, C.N. (2021). Impact of covid-19 on tourism sector in Nepal. *Sustainability, Agri. Food and Environmental Research*, 9(1), 107-126, <http://dx.doi.org/10.7770/safer-V0N0-art2366>.
- Pashkus, V., Pashkus, N., & Asadulaev, A. (2021). *Impact of COVID-19 on the Global Tourism Industry and Ways to Ensure High Competitiveness of the Territory in the Global Tourism Market after the Pandemic*. SHS Web of Conferences 92, 010, <https://doi.org/10.1051/shsconf/20219201041>.
- Pazokinejad, Z., Khoshfar, G., & Beishami, B. (2022). Pathology of Covid 19 Epidemic and Mazandaran Ecotourism Resorts; A Qualitative Analysis. *Journal of Rural Research*, 13(1), 6-21. doi: 10.22059/jrur.2022.328401.1662 [In Persian]
- Rabiee, H., & Takrosta, M. (2021). Investigating and Explaining the Effects of Corona on the Economy of Rural Areas, Case Study: Upper Eshkevar Village. *Political Organizing of Space*, 3 (3), 148-162. [In Persian]
- Research Center of the Islamic Council. (2013). *Executive regulations on the formation and administration of tourism sample areas*. <https://rc.majlis.ir/fa/law/show/124733> [In Persian]
- Riahi, V., Soltanabadi, M., & Momeni, H. (2021). Assessing the Activity of Rural Working Groups Against Corona Virus Epidemic (Case study: Rural district of Khoshab county). *Human Geography Research*, 4(45), 1435-1452 . doi: 10.22059/jhgr.2021.308288.1008157 [In Persian]
- Sah, R., Sigdel, S., Ozaki, A., Kotera, Y., Bhandari, D., Regmi, P., Rabaan, A.A., Mehta, R., Adhikari, M., Roy, N., Dhama, K., Tanimoto, T., Rodriguez-Morales, A.J., & Dhakal, R. (2020). Impact of COVID-19 on tourism in Nepal. *Journal of Travel Medicine*, 1-3. doi: 10.1093/jtm/taaa105.
- Sigala, M. (2020). Tourism and COVID-19: impacts and implications for advancing and resetting industry and research. *Journal of Business Research*, 117, 312-321. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2020.06.015>
- Sijaniyundi, Sh., Mansouri, K., & Emami, E. (2021). *The impact of the corona virus crisis on the tourism and hotel industry and providing solutions*. National Conference on Business Management in Crisis and Uncertainty, 15 and 16 July 2021, University of Kurdistan. [In Persian]
- Simarangkir, O R., Tawang, F., Irwan, I., Utami, P B., Nani, N., & Kodiran, T. (2021). *Impact of the COVID-19 Pandemic on Marine Tourism, Derawan Island, Berau Regency, East Kalimantan Province*. IOP Conf. Series: Earth and Environmental Science, 934 (2021) 012040, doi:10.1088/1755-1315/934/1/012040.
- Sobaih, A.E.E., Elshaer, I., Hasanein, A.M., & Abdelaziz, A. (2021). Responses to COVID-19: The role of performance in the relationship between small hospitality enterprises' resilience and sustainable tourism development. *International Journal of Hospitality Management* 94, 102824, <https://doi.org/10.1016/j.ijhm.2020.102824>.
- Soliku, O., Kyiire, B., Mahama, A., & Kubio, C. (2021). Tourism amid COVID-19 pandemic: impacts and implications for building resilience in the eco-tourism sector in Ghana's Savannah region. *Heliyon* 7, e07892, <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2021.e07892>.
- Tenenhaus, M., Amato, S., & Esposito Vinzi, V. (2004). *A global goodness-off it index for PLS structural equation modeling*. Proceedings of the XLII SIS Scientific Meeting, Vol. Contributed Papers, CLEUP, Padova, pp. 739-742.
- Workie, E., Joby, M., Nyika, J., & Ramadas, S. (2020). Deciphering the impact of COVID-19 pandemic on food security, agriculture, and livelihoods: A review of the evidence from developing countries. *Current Research in Environmental Sustainability*, 2: 100014. doi:10.1016/j.crsust.2020.100014.